

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **JUDr. B. H., rod. J.**, bývajúcej v B., zastúpenej A., s.r.o., advokátska kancelária v B., proti odporcovi **Slovenskej republiky – Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné nám. 13, Bratislava, o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy**, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 19C 17/2008 a na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 14Co 1/2010, v konaní o vylúčenie sudcov Krajského súdu v Bratislave z prejednávania a rozhodovania vecí, takto

r o z h o d o l :

1. Sudcovia Krajského súdu v Bratislave JUDr. M. H., JUDr. E. K., JUDr. K. J., Mgr. B. B., JUDr. M. P., JUDr. M. B., JUDr. K. K., JUDr. Ľ. K., JUDr. E. V., JUDr. I. Z., JUDr. M. F., JUDr. J. G., JUDr. B. G., JUDr. V. K., JUDr. D. K., JUDr. E. S., JUDr. K. Š., JUDr. J. C., JUDr. E. Ď., JUDr. Ľ. B., Mgr. S. P., JUDr. J. M., JUDr. A. H. a JUDr. B. H. **s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na tomto súde pod sp.zn. 14 Co 1/2010 (veci Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 19C 17/2008).

2. Sudcovia Krajského súdu v Bratislave JUDr. O. B., JUDr. E. E., JUDr. J. G., JUDr. Z. I., JUDr. M. J., JUDr. H. K., JUDr. D. M., JUDr. E. O., JUDr. E. P., JUDr. H. Š., JUDr. B. T., JUDr. D. F., JUDr. J. K., JUDr. E. K., JUDr. S. L., JUDr. M. M., JUDr. A. P., JUDr. V. P., JUDr. P. P., JUDr. N. P., JUDr. V. S., JUDr. V. Š., JUDr. M. T., JUDr. M. T., JUDr. A. H., JUDr. M. Š., JUDr. Ľ. Š., JUDr. A. H., JUDr. J. P., JUDr. K. I., JUDr. T. K., JUDr. D. M., JUDr. J. M., JUDr. Z. M., JUDr. S. S., JUDr. R. B., JUDr. M. Ch., JUDr. M. M., JUDr. B.P., JUDr. Z. P., JUDr. L. P., JUDr. Ľ. S., JUDr. J. V., JUDr. M. H., JUDr. R. H., JUDr. D. K., JUDr. T. M., JUDr. A. S., JUDr. T. P., JUDr. B. T., JUDr. B. J. a JUDr. L. N. **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na tomto súde pod sp. zn. 14 Co 1/2010 (veci Okresného súdu Bratislava III sp.zn. 19C 17/2008).

O d ô v o d n e n i e

V konaní o odvolaní odporcu proti rozsudku Okresného súdu Bratislava III z 2. júla 2009 č. k. 19C 17/2008 – 219, ktoré je vedené na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 14 Co 1/2010, predsedníčka senátu aj ďalšie dve členky senátu, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť - JUDr. K. J., Mgr. B. B. a JUDr. B. J. oznámili, že sa cítia byť zaujatými vo veci pre ich vzťah k navrhovateľke, ktorá je sudkyňou Krajského súdu v Bratislave. Vo veci sa tiež vyjadrili ďalší sudcovia Krajského súdu v Bratislave a následne bol spis krajským súdom postúpený Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie podľa § 16 ods. 1 O.s.p., teda posúdenie, či sudcovia Krajského súdu v Bratislave sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ktorá je na tomto súde vedená pod sp. zn. 14 Co 1/2010.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Bratislave (§ 16 ods. 1 tretia veta O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti sudcov krajského súdu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní veci, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právnu relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to :

1. k veci, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo
2. k účastníkom konania, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k ním, alebo
3. k zástupcom účastníkov konania, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2.

Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávaní veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej nožnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho

objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorého slovenský preklad bol vyhlásený v oznámení Federálneho ministerstva zahraničných vecí pod č. 209/1992 Zb., ďalej len „dohovor“) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom. Súvislosťou medzi súdom, ktorý je založený na zákone, a jeho nezávislosťou, ako to vyjadruje článok 6 ods. 1 prvá veta dohovoru („každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu“), garantuje tento dohovor v celoeurópskom rozmere súčasne sudcovskú nezávislosť aj právo na zákonného sudcu. Ústavná úprava súdnej a inej právnej ochrany v Slovenskej republike garantuje obdobne vyjadrené právo na spravodlivý proces [čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ktorá je uvedená ústavným zákonom č. 23/1991 Zb., ďalej len „listina“; čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uverejnenej pod č. 460/1992 Zb., ďalej len „ústava“, ktoré články dávajú každému možnosť (právo) domáhať sa /zákonom/ ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v /zákonom/ určených prípadoch na inom orgáne /Slovenskej republiky/], do ktorého tiež zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 listiny; čl. 48 ods. 1 ústavy, ktoré články postulujú, že nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi a že príslušnosť súdu ustanoví zákon). Ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadruje zhodu (totožný zámer) na sudcovskú nezávislosť a právo na zákonného sudcu s právnym režimom podľa dohovoru (v obsahu týchto práv podľa dohovoru a podľa ústavy nemožno vidieť zásadnú odlišnosť). Potom platí, že v určitej právnej veci má rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento *zákonný sudca* by sa už v ďalšom priebehu konania - pokiaľ by k tomu nebol daný zákonný dôvod - meniť nemal. Inštitút vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí, ktorý predstavuje výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu, stanovuje, aby zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov bol zákonný sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí. Sledovaný cieľ, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hroziaceho rizika, že by vo veci mohol konať a rozhodovať zaujatý - nie nestranný - sudca.

Nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho napĺňania (poskytovania) spravodlivosti. Nezávislosť a nestrannosť úzko spolu súvisia, často sa prekrývajú a nie je vždy ľahké ich od seba odlíšiť. Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu.

Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej právnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prejednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 listiny, čl. 48 ods. 1 ústavy), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky k danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikáť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom

ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať "sine ira et studio", teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležitá, ale nie rozhodujúca; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESĽP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

JUDr. B. H. je - ako účastník konania - bez ďalšieho vylúčená z prejednávania a rozhodovania danej veci. Ďalší sudcovia Krajského súdu v Bratislave uvedení vo výroku 1. tohto rozhodnutia, t. j. JUDr. M. H., JUDr. E. K., JUDr. K. J., Mgr. B. B., JUDr. M. P., JUDr. M. B., JUDr. K. K., JUDr. Ľ. K., JUDr. E. V., JUDr. I. Z., JUDr. M. F., JUDr. J. G., JUDr. B. G., JUDr. V. K., JUDr. D. K., JUDr. E. S., JUDr. K.Š., JUDr. J. C., JUDr. E. Ď., JUDr. Ľ. B., Mgr. S. P., J. M. a JUDr. A. H. uviedli vo svojich vyjadreniach, že sa cítia byť subjektívne zaujatí pre svoj priateľský vzťah k navrhovateľke, resp. označili také skutočnosti, z ktorých uvedený blízky vzťah vyplýva. Táto existencia blízkeho vzťahu k účastníkovi konania (priateľstva), teda vzťahu, ktorý je relevantný z hľadiska ustanovenia § 14 ods.1 O.s.p., zakladá dôvod, pre ktorý možno mať pochybnosti o nezaujatosti týchto sudcov. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku č. 1 tohto uznesenia.

Sudcovia Krajského súdu v Bratislave JUDr. O. B., JUDr. E. E., JUDr. J. G., JUDr. Z. I., JUDr. M. J., JUDr. H. K., JUDr. D. M., JUDr. E. O., JUDr. E. P., JUDr. H. Š., JUDr. B. T., JUDr. D. F., JUDr. J. K., JUDr. E. K., JUDr. S. L., JUDr. M. M., JUDr. A. P., JUDr. V. P.,

JUDr. P. P., JUDr. N. P., JUDr. V. S., JUDr. V. Š., JUDr. M. T., JUDr. M. T., JUDr. A. H., JUDr. M. Š., JUDr. Ľ. Š., JUDr. A. H., JUDr. J. P., JUDr. K. I., JUDr. T. K., JUDr. D. M., JUDr. J. M., JUDr. Z. M., JUDr. S. S., JUDr. R. B., JUDr. M. Ch., JUDr. M. M., JUDr. B.P., JUDr. Z. P., JUDr. L. P., JUDr. E. S., JUDr. J. V., JUDr. M. H., JUDr. R. H., JUDr. D. K., JUDr. T. M., JUDr. A. S., JUDr. T. P., JUDr. B. T., JUDr. B. J. a JUDr. L. N., ktorí sú uvedení vo výroku č. 2 tohto uznesenia, buď sami uviedli, že sa necítia zaujatými, že sú bez takého relevantného vzťahu, ktorý by mohol byť považovaný za dôvod pochybnosti o ich nezaujatosti, alebo ako dôvod pre svoje vylúčenie označili iba tú skutočnosť, že navrhovateľku poznajú ako kolegyňu a prichádzajú s ňou pracovne do styku. K ostatne uvedenej skutočnosti treba poznamenať, že nezakladá dôvod pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí. Najvyšší súd Slovenskej republiky už opakovane vo svojich rozhodnutiach zdôraznil, že subjektívnej zaujatosti odvodzovanej len z profesionálneho, resp. kolegiálneho vzťahu k účastníčke (v danom prípade navrhovateľke) ako sudkyňi vykonávajúcej svoju funkciu na tom istom súde, chýba objektívny základ na konštatovanie zaujatosti, pretože vzájomné vzťahy medzi sudcami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti. Pokiaľ by totiž z takéhoto základu bol vyvodzovaný opačný záver, teda pochybnosti o tom, či takýto sudcovia budú schopní nezaujato a spravodlivo rozhodovať, znamenalo by to vlastne, že výlučne pracovný a kolegiálny vzťah medzi sudcami vo všeobecnosti prezumuje porušovanie sudcovských povinností a zásad sudcovskej etiky. Ak rámec týchto vzájomných vzťahov neprekročí hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti, nemožno mať bez ďalšieho pochybnosti o ich nezaujatosti. Až v prípade, že by vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného vzťahu, pôjde o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti a teda išlo by o dôvod pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí. Vzťahy medzi sudcami, ktoré však bežný pracovný a kolegiálny rámec neprekračujú [t. j. ak tieto vzťahy spočívajú iba na tom, že sa sudcovia navzájom poznajú, pretože na výkon funkcie sú zaradení na rovnaký (prípadne vyšší alebo nižší) súd, v tom istom oddelení alebo senáte], nemajú teda samé osebe povahu dôvodov vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí. Iba tá skutočnosť, že určitá vec sa týka sudcu, ku ktorému majú iní sudcovia len profesionálny, resp. kolegiálny vzťah, nemôže preto založiť pomer predpokladaný ustanovením § 14 ods. 1 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky so zreteľom na uvedené skutočnosti znamenajúce absenciu dôvodu, pre ktorý by mohli vznikať pochybnosti, že sudcovia uvedení vo výroku 2.

nebudú v predmetnej veci postupovať nezaujato, neutrálne, rozhodol tak, že ich nevyлúčil z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 10. augusta 2010

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :
Hrčková Marta